

ANMELDELSER

STEFFEN DALSGAARD & MORTEN NIELSEN (EDS): *Time and the Field*. New York: Berghahn Books 2015. 166 sider. ISBN 978-1-78533-087-02. Pris: 190 kr. (pb).

De tidlige vilkår, som i mange år har muliggjort det traditionelle, længerevarende etnografiske feltarbejde og bidraget til dets videnskabelige tyngde, er under hastig forandring. Det peger blandt andet George Marcus på i efterordet til nærværende bog, *Time and the Field*, og henviser til, at denne hastige forandring af feltarbejdets tidlige vilkår blandt andet skyldes, at universitetsstuderende i dag er under stadigt større pres for at færdiggøre deres uddannelser inden for en given tidsramme. Ifølge bogens redaktører, antropologerne Steffen Dalsgaard og Morten Nielsen, er tid netop en afgørende faktor i det antropologiske arbejde, og derfor mener de også, at det er bemærkelsesværdigt, i hvor høj grad *tid* som et element af både feltarbejdet og felten hidtil er undsluppet antropologers opmærksomhed. Når tid og temporalitet endelig har fået opmærksomhed, har fokus været på *deres* tid, altså informanternes tid, og ikke på tid som en grundlæggende del af også den etnografiske tilgang.

Time and the Field er et forsøg på at gentænke felten som værende mere end blot det fysiske rum, hvor antropologen tager hen. Det er ikke, fordi vi skal holde op med at tænke på rum, men forfatterne ønsker at gøre os opmærksomme på, at rum er blevet teoretiseret på bekostning af tid i den antropologiske tale om felten. I bogens andet kapitel udtrykker Steffen Dalsgaard det sådan, at hvis man kun diskuterer sted, overser man halvdelen af ligningen! Dalsgaard og bogens anden redaktør, Morten Nielsen, ønsker således at bringe det tidlige aspekt af felten i fokus ved at begrebsliggøre alle de måder, hvorpå feltarbejderen ikke kun skal forholde sig til de lokale kulturelle måder, som tid anskues på, men også selve forholdet mellem tid, felten og feltarbejderen.

I introduktionen fremlægger redaktørerne deres bidrag til kritikken af etnografi og dens rolle i antropologisk produktion af viden, der ifølge dem startede med en lignende bog, nemlig *Writing Culture* af James Clifford og George Marcus fra 1986. Det er derfor også på sin plads, at Marcus får efterordet.

Bogen består af ni kapitler skrevet af forskellige (hovedsageligt) danske antropologer. Disse bidrag præsenterer tilsammen en form for „multitemporalitet“ – alt fra antropologens oplevelse af tid i felten (sågar kedsomhed) til, hvordan forholdet mellem feltet og feltarbejderen ændrer sig *over tid* på grund af antro-

pologens episodiske feltarbejde over mange år, samt de vanskeligheder, som er forbundet med at producere etnografiske tekster. Forfatterne bidrager derudover med indsigtsfulde refleksioner over, hvordan stedet – det vil sige det geografiske og fysiske rum – har fyldt hos dem hver især.

Bogen er inddelt i tre dele. De første kapitlers omdrejningspunkt er informanter, og hvordan de reflekterer over og handler på baggrund af forskellige temporale orienteringer. De næste kapitler handler om forskellige tider, forskellige tider i felten, men også imellem felten og feltarbejderen. De sidste kapitlers hovedfokus er på „methodologies of time and timing“, herunder fx, hvordan tilstedeværelse, fravær og tilbagevendelse udgør lige vigtige dele af ethvert længerevarende feltarbejde. Fælles for næsten alle kapitlerne er, at tilstedeværelse udgør en forudsætning for antropologernes bidrag og redaktørernes forståelse af tiden i felten og feltarbejdet. Eksempelvis mener Michael Whyte, at „episodisk feltarbejde“ eller det at genbesøge felten er et undervurderet element af antropologisk praksis. Igennem genbesøg kan feltarbejderen kontinuerligt forsøge at genetablere sociale relationer og dermed forstå narrativer, som udspiller sig over lang tid. Inger Sjørlev argumenterer endvidere for, at genbesøg sammen med kedsomhed og „ufokuseret tilstedeværelse“ (som er anderledes end „feltarbejde efter aftale“) tilsammen giver feltarbejderen mulighed for at identificere sociale rytmer.

Hvis man som læser søger inspiration til sit eget arbejde – uanset om det er feltarbejde eller udvikling af etnografisk indsigt – er særligt bogens anden og tredje del relevant. Her giver Ton Otto blandt andet et meget konkret råd i kapitel 4, „Times of the Other“, nemlig, at feltarbejderen skal udføre feltarbejdet *sammen* med dennes samtalepartnere her og nu, og at informanternes og feltarbejderens forskellige tidslige orienteringer bliver tydelige ved deltagelsen i lokale begivenheder. Det er netop deltagelsen og tilstedeværelsen, der tillader, at indsigter ved tilfældigheder opstår.

I kapitel 3 indbydes læseren til konstruktiv selvkritik af Anne Line Dalsgaard og Martin Demant Frederiksen, som har lavet feltarbejde blandt unge i Brasilien og Georgien. I et tankevækkende og ærligt kapitel beretter Dalsgaard og Frederiksen om, hvordan deres konklusioner måtte redigeres, hver gang de havde genbesøgt felten, fordi den fremtid, de så for deres informanter, viste sig at være forvandlet. Kapitlet problematiserer etnografiens måde at *repræsentere* det levede liv på og påpeger, at antropologer i deres analyser ofte, men fejlagtigt gør sig til dommere over, hvorvidt deres informanternes aspirationer for fremtiden er plausible eller ej. For at løse denne problematik opfordrer forfatterne til, at vi som antropologer tilfører vores analyser og tekster en form for åbenhed, som afspejler potentialet i vores informanternes fremtid, frem for at lade dem stå som færdige historier.

I kapitel 8, der fremstår som bogens mest teoretiserede bidrag, introducerer Morten Axel Pedersen og Morten Nielsen begrebet „trans-temporal hinge“. Begrebet tager udgangspunkt i Matt Hodges' (2008) argument om, at antropologer ofte opererer med en spatial forståelse af tid som værende lineær, herunder at tid implicit involverer „forandring“ fra ét til noget andet. „Trans-temporal hinge“ er en måde, hvorpå man eksplicit kan begrebsliggøre tid som værende konstitueret af flere temporaliteter på samme tid, og hvor den binære distinktion mellem før og efter ikke giver mening. Det er et slags hængsel eller midtpunkt, som forbinder de mange temporaliteter og steder i vores feltarbejde i samme analytiske ramme for at skabe etnografisk indsigt.

Til trods for bogens mange fine præsentationer af indsigter, kunne flere af kapitlerne sagtens have indeholdt flere eksempler eller have dvælet mere ved hvert emne. Læseren skal have en relativt stor forforståelse af de debatter og udviklinger, som disciplinen har gennemgået, for at få en meningsfuld indsigt ud af den. Dette er på sin vis helt acceptabelt, men omvendt berører bogen et så relevant emne, at den med fordel kunne udkomme i en udvidet udgave til endnu større gavn for både studerende og praktiserende antropologer. Disse nutidige og fremtidige antropologers feltarbejde er underlagt nogle tidslige rammevilkår, herunder fremdriftsreformer, prekære ansættelser og stigende konkurrence om fondsmidler, som uundgåeligt vil influere den antropologiske disciplins stemme og produktion af viden.

Mathias Sosnowski Krabbe

Cand.scient.anth.

Videnskabelig assistent ved Institut for Marketing & Management

Syddansk Universitet

Ph.d.-studerende ved Max Planck

SOFIE DANNESKIOLD-SAMSØE, YVONNE MØRCK & BO WAGNER SØRENSEN: Æresrelateret social kontrol. Teori og praksis i socialt arbejde. København: Akademisk Forlag 2019. 313 sider. ISBN 9788750053484. Pris: 299,95 kr.

Med afsæt i sociologisk og antropologisk teori giver Sofie Danneskiold-Samsøe, Yvonne Mørck og Bo Wagner Sørensens nye bog *Æresrelateret social kontrol. Teori og praksis i socialt arbejde*, læseren et solidt ståsted i forhold til at forstå sociale og kulturelle dynamikker omkring æresrelateret social kontrol. Henvendt til fagpersoner kaster bogen lys over de udfordringer og dilemmaer, som socialarbejdere kan stå med, i mødet med borgere underlagt æresrelateret kontrol og